

บทที่ 8

ศาสตร์าแลงกับสื่อร่วมสมัย

วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เมื่อวัฒนธรรมเกิดความเปลี่ยนแปลง วรรณกรรมบางประเภทอาจลดความสำคัญลงหรือหมดบทบาทหน้าที่ลง ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมใดที่ไม่สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม วรรณกรรมนั้นๆ ก็อาจสูญหายไปจากสังคม แต่อาจมีวรรณกรรมประเภทใหม่ที่สอดคล้องกับกระแสสังคมหรือวัฒนธรรมใหม่เกิดขึ้นแทนที่

ศาสตร์าแลงก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เนื่องจากศาสตร์าแลงเกิดขึ้นเพื่อเป็นวรรณกรรมสำหรับสวดเพื่อสร้างความบันเทิงและสั่งสอนธรรมะทางพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนในสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของกัมพูชา เมื่อผู้รู้หนังสือยังมีจำนวนไม่มากนัก และความบันเทิงสำหรับประชาชนยังไม่หลากหลายเท่าในปัจจุบัน

ศาสตร์าแลงเริ่มลดบทบาทดั้งเดิมลงตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 25 เมื่อการพิมพ์มีความแพร่หลายมากขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวกัมพูชาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในสมัยที่กัมพูชาตกเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศส และมีการเขียนวรรณกรรมรูปแบบใหม่ขึ้น เช่น นวนิยาย นักเขียนศาสตร์าแลงหลายคนได้เปลี่ยนไปเขียนนวนิยายและเลิกเขียนศาสตร์าแลง บทบาทของตัวบทศาสตร์าแลงในสังคมกัมพูชาทุกวันนี้ลดน้อยลงจนแทบไม่มีบทบาทต่อสังคมกัมพูชาโดยรวม ดังที่อาจารย์เอียง วีรบุตร (ยาง วีรบุตร) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยภูมิพนมเปญ ได้กล่าวถึงบทบาทของศาสตร์าแลงในสังคมกัมพูชาปัจจุบันว่า

ปัจจุบันนี้ชาวกัมพูชาไม่มีความสนใจศาสตร์าแลงแล้ว เพราะเป็นเรื่องโบราณไม่ทันสมัย ตัวเรื่องศาสตร์าแลงส่วนใหญ่ในกัมพูชาก็ไม่ได้มีการตีพิมพ์ขึ้นใหม่ กลายเป็นหนังสือวรรณกรรมหายาก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นหนังสือเก่า แม้แต่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสตร์าแลงไม่มาก เช่นเดียวกับในโรงเรียนประถมศึกษา และมีชมศึกษาด้วย เนื่องจากเป็นเพียงการนำบางส่วนมาประกอบการเรียนเท่านั้น¹

สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คุณ รัตนา (คุณ รัตนา) นักศึกษามหาวิทยาลัยภูมิพนมเปญ ก็ได้กล่าวถึงบทบาทและอิทธิพลของศาสตร์าแลงที่มีต่อสังคมกัมพูชาทุกวันนี้ว่า

¹ สัมภาษณ์ เอียง วีรบุตร (ยาง วีรบุตร), อาจารย์วรรณคดี มหาวิทยาลัยภูมิพนมเปญ, 5 ธันวาคม 2550.

ทุกวันนี้ศาสตร์แลกเปลี่ยนไม่เป็นที่นิยมกันแล้วในหมู่ประชาชน เพราะศาสตร์แลกเปลี่ยนเป็นเรื่องที่ไม่ทันสมัย ประชาชนไม่รู้ว่าจะไปทำไม แม้ว่าจะมีคนบางกลุ่มพยายามจะรื้อฟื้นวรรณกรรมประเภทนี้ขึ้นมา ในลักษณะของภาพยนตร์วีซีดี แต่ก็แสดงได้ไม่ดีจึงไม่เป็นที่นิยม²

แม้ว่าในปัจจุบันศาสตร์แลกเปลี่ยนจะไม่ได้มีอิทธิพลต่อสังคมกัมพูชาเช่นในอดีต แต่ยังคงมีการนำเสนอศาสตร์แลกเปลี่ยนออกมาในลักษณะใหม่ๆ ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมกัมพูชาซึ่งกลายมาเป็นสังคมที่ใช้สื่อแนะนำเสนอต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ เป็นต้น รูปแบบของการนำเสนอศาสตร์แลกเปลี่ยนได้เปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมไปด้วย บทบาทของศาสตร์แลกเปลี่ยนในฐานะของตัวบทวรรณกรรมจึงได้ลดบทบาทลง แต่ศาสตร์แลกเปลี่ยนได้นำมาสร้างในรูปแบบใหม่ เช่น การทำเป็นนิทานภาพ ภาพยนตร์และละครวีซีดี เพลง คาราโอเกะ เป็นต้น ดังสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

8.1 หนังสือนิทานภาพ – การ์ตูนเขมร: การแปรรูปเรื่องเล่าจากศาสตร์แลกเปลี่ยน

มีการนำศาสตร์แลกเปลี่ยนมาดัดแปลงเป็นรูปแบบใหม่ในลักษณะของหนังสือการ์ตูน โดยหนังสือการ์ตูน หมายถึง หนังสือเพื่อความบันเทิงประเภทหนึ่ง ซึ่งใช้ภาพวาดหรือตัวการ์ตูนในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ โดยมีตัวอักษรบรรยายประกอบ และมีตัวละครต่างๆ ดำเนินเรื่อง³

จากการศึกษาพบว่า หนังสือการ์ตูนและนิทานประกอบภาพที่มีความสัมพันธ์กับศาสตร์แลกเปลี่ยนไม่น่าจะมีความสัมพันธ์กับภาพจิตรกรรมของเขมรที่มีที่มาจากศาสตร์แลกเปลี่ยน โดยเฉพาะที่เป็นภาพประกอบในหนังสือ *Mission Pavie Indo - Chine 1879-1895, Etudes Diverses 1 Recherches sur la Littérature du Cambodge, du Laos et du Siam* ของนายออกุส ปาวิ (AUGUSTE PAVIE) โดยตรง เนื่องจากเป็นการนำมาวาดเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้การนำมาเสนอในรูปแบบของหนังสือการ์ตูน ยังมีความแตกต่างจากการนำศาสตร์แลกเปลี่ยนมาเขียนเป็นจิตรกรรมแบบเดิมของกัมพูชา เนื่องจากจิตรกรรมซึ่งมีที่มาจากศาสตร์แลกเปลี่ยนส่วนใหญ่เป็นจิตรกรรมที่วาดขึ้นตามแบบจิตรกรรมแบบชนบ โปราณของกัมพูชา

² สัมภาษณ์ คุณ รัตนา (คุณ รตนา), นักศึกษา มหาวิทยาลัยภูมิพนมเปญ, 5 ธันวาคม 2550.

³ วรัชญ์ วานิชวัฒนากุล, การสื่อสารความหมายใน “การ์ตูนไทยพันธุ์ใหม่” (กรุงเทพฯ: มติชน, 2549), หน้า 17.

แต่สำหรับหนังสือการ์ตูนเป็นการนำเรื่องราวจากศาสตร์าแลงมาเขียนใหม่โดยใช้รูปแบบการเขียนซึ่งเป็นลักษณะของงานเขียนภาพการ์ตูน และมีคำพูดของตัวละครแทรกอยู่ในภาพซึ่งเป็นการเรียบเรียงขึ้นใหม่โดยมิได้คัดหรือนำข้อความมาจากศาสตร์าแลงโดยตรง

ด้วยเหตุนี้การนำเสนอศาสตร์าแลงในลักษณะของการผลิตซ้ำในรูปแบบใหม่นี้จึงมีความแตกต่างจากตัวบทศาสตร์าแลงเดิม เนื่องจากผู้วาดภาพสามารถเรียบเรียงคำพูดและกำหนดตอนหรือภาพเหตุการณ์ของเรื่องราวที่ตนวาดได้ด้วยตนเอง ผู้วาดเพียงแต่นำเค้าโครงเรื่องมาจากศาสตร์าแลงเท่านั้น

ศาสตร์าแลงที่มีการนำมาเขียนเป็นหนังสือการ์ตูนที่สำคัญได้แก่ *เรื่องตุมเตียว* (ตุมทาว) ซึ่งเป็นผลงานการเรียบเรียงและวาดภาพโดย “อูด – เรือน” พิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) โดยนำเนื้อเรื่องมาจากตุมเตียว (ตุมทาว) ฉบับของพระปทุมมัตถเถระ (โสม)⁴

นอกจากเรื่องตุมเตียวที่มีการนำมาเขียนเป็นหนังสือการ์ตูนแล้ว ศาสตร์าแลงยังมีการนำมาเขียนเป็นหนังสือประกอบภาพในลักษณะของหนังสือนิทานด้วย เพื่อเป็นการสืบสานอนุรักษ์วรรณกรรมโบราณไม่ให้สูญหายได้แก่ *เรื่องพระจันทโกทร* (พระจันทโกทร) ของสำนักพิมพ์ริยุม (ไรย์)

หนังสือนิทานประกอบภาพเรื่องพระจันทโกทร จัดพิมพ์ขึ้นโดยสำนักพิมพ์ริยุม (ไรย์) เมื่อปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001)⁵ นิทานเรื่องนี้มีที่มาจากเรื่องมูจลิน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า *เรื่องจันทโกทร* บัณฑิตสอาดหรือ ส้อมอาดแต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2376⁶ โดยใช้รูปแบบคำประพันธ์ประเภท บทกาคติ บทพโนล บทพรหมคติ และบทกษณคติ ผู้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ได้พบต้นฉบับตัวเขียนโบราณของเรื่องนี้จึงนำมาเรียบเรียงเป็นร้อยแก้วและเขียนภาพประกอบ พร้อมทั้งแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย ดังปรากฏในคำนำของหนังสือเล่มนี้ว่า

เรื่องพระจันทโกทร เป็นเรื่องนิทานเรื่องหนึ่งซึ่งมีเอกสารเหลืออยู่จนถึงปัจจุบันน้อยมาก เอกสารเหล่านั้นมักตัดขาดเป็นท่อนๆ ไม่ค่อยจบต้นจบปลายเลย ส่วนเนื้อเรื่องและชื่อตัวละครก็เห็นว่าแตกต่างกันบ้าง และมักเขียนขึ้นเป็นคำกาศตามลักษณะวรรณคดีโบราณ ในบรรดาเอกสารเก่าๆ ซึ่งหายากนั้น พบว่ามี

⁴ George Chigas, *Tum Teav A Translation and Analysis of a Cambodian Literary Classic* (Phnom Penh: Documentation Center of Cambodia, 2005), p. 23.

⁵ ลี ตาราวัช นิง อ่างครีฎ มูอาน, *พระจันทโกทร* (ภณเพญ: ไรย์, 2001).

⁶ ลาง หาบอาน, *ติฎสาปรวคตือกุสราสุตรแฆมร สมัยนครภณัฐสมัยอุฎงก* (ภณเพญ: คิม-เออง, 2511), หน้า 238.

ศาสตราไบลานฉบับหนึ่งซึ่งเริ่มจารในวันศุกร์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือนอาสาฬห ปีมะเส็ง (พ.ศ.?) โดยพระสงฆ์สองรูปสำหรับเก็บรักษาไว้ในวัดแพกโพธิ์ ได้เรียบเรียงเนื้อเรื่องประกอบด้วยสำนวนโวหารลึกลับซึ่งเป็นคำกาพย์แต่ละวรรคมีบทกาคติ บทพหุหคิตติ บทกษัตริย์เป็นต้น และชัดเจนอย่างยาวจำนวนเกือบ 500 หน้า เราได้ประมวลเนื้อเรื่องทำเป็นร้อยแก้วธรรมดาโดยสังเขปสั้นๆ เพียงพระจันทร์โครพพบวงศ์ตระกูล เราได้เรียบเรียงพิมพ์เรื่องนี้โดยมีรูปวาดตามเนื้อเรื่อง เพื่อให้เข้าใจง่ายแก่การจดจำสำหรับนักอ่านทั่วไป...⁷

หนังสือนิทานภาพเรื่องพระจันทร์โครพ เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดถึงการแปรรูปการนำเสนอศาสตราเล่มงขึ้นใหม่ โดยได้มีการคัดแปลงรูปแบบจากการนำเสนอศาสตราเล่มงในลักษณะของวรรณกรรมร้อยกรองในคัมภีร์ไบลานมาเป็นนิทานร้อยแก้วมีภาพวาดประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ผู้วิจัยไม่สามารถหาตัวบทของวรรณกรรมเรื่องนี้มาใช้ศึกษาประกอบรวมได้จึงไม่สามารถเปรียบเทียบในรายละเอียดทั้งหมดระหว่างศาสตราเล่มงเรื่องนี้กับหนังสือนิทานภาพเรื่องพระจันทร์โครพได้

นิทานประกอบภาพเรื่องพระจันทร์โครพให้ความสำคัญที่เนื้อเรื่องเป็นหลัก ส่วนกติกาวรรณกรรมของศาสตราเล่มงประเภทอื่นๆ และรูปแบบรวมทั้งขนบวรรณศิลป์ในศาสตราเล่มงได้ตัดออกไป ด้วยเหตุนี้การคัดแปลงเรื่องจันทร์โครพมาเป็นนิทานประกอบภาพจึงสามารถรักษาไว้ได้ แต่เพียงเนื้อเรื่องของศาสตราเล่มงเรื่องนี้เท่านั้น ส่วนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดหลักไม่ว่าจะเป็นการเน้นแนวคิดสำคัญเรื่องกรรมและส่วนอื่นๆ น่าจะตัดออกไปจนหมดเพื่อให้เหมาะสมกับการเป็นนิทานภาพสำหรับเด็กนั่นเอง

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ศาสตราเล่มงที่มีปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอใหม่ในรูปแบบของหนังสือการ์ตูนและนิทานประกอบภาพซึ่งมีการจัดพิมพ์ในปัจจุบัน มีความเป็นศาสตราเล่มงเฉพาะเนื้อเรื่องเท่านั้น ส่วนรายละเอียดและองค์ประกอบรวมทั้งกติกาวรรณกรรมของศาสตราเล่มงไม่ได้มีการนำมาปรับเปลี่ยนหรือนำเสนอใหม่เช่นเดียวกับเนื้อเรื่องแต่ประการใด

8.2 ศาสตราเล่มงสู่ภาพยนตร์เขมร

จากการศึกษาพบว่า นอกจากจะมีการนำเสนอศาสตราเล่มงใหม่ในรูปแบบของหนังสือการ์ตูนหรือนิทานประกอบภาพแล้ว ยังมีการนำศาสตราเล่มงมาดัดแปลงเป็นรูปแบบใหม่เพื่อสื่อสารหรือนำเสนอด้วยสื่อประเภทใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแก่ผู้ชมได้มากขึ้นนั่นคือ การนำมา

⁷ ลี ตาราวัช 닝 อังครุฎฐ มูอาน, พระจันทร์โครพ, หน้า อารมุกถา.

ดัดแปลงเป็นภาพยนตร์รวมทั้งภาพยนตร์ที่ทำในรูปแบบของภาพยนตร์วีซีดี ซึ่งเป็นสื่อสมัยใหม่ที่นำศาสตร์และงานนำเสนอแทนรูปแบบการแสดงหรือนาฏศิลป์ของเขมรตามแบบเดิมคือ การแสดงในลักษณะของละครพระราชทรัพย์ ละครบาสัก ละครยี่เก และแสบกโด้ว้จ หรือหนังเล็ก คังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

แม้กระนั้นศาสตร์และงานที่มีชื่อเสียงหรือได้รับความนิยมซึ่งนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์สมัยใหม่มักเป็นศาสตร์และงานที่เคยนำมาแสดงในนาฏศิลป์เขมรแบบเดิม เช่น ละครพระราชทรัพย์ ละครบาสัก ละครยี่เก และแสบกโด้ว้จ หรือหนังเล็ก อยู่ก่อน เช่น เรื่องพระชินวงส์ (พระชินวงส์) เรื่องพระลักษณวงส์ (พระลักษณวงส์) เรื่องสังคิลป์ชัย (สังขสิลุปชัย) เรื่องทิพพสังวาร์ (ทิพพสังวาร์) เรื่องพระสุธนนางแก้วมโนรา (พระสุธนนางแก้วมโนรา) และเรื่องตุมเตียว (ตุมทาว) เป็นต้น

ศาสตร์และงานที่ปรากฏว่ามีการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ในปัจจุบันมีหลายเรื่อง เช่น เรื่องตุมเตียว เรื่องพระลักษณวงส์ เรื่องพระสุธน เรื่องทิพพสังวาร์ เรื่องพุทธิแสน และเรื่องสรอโตบเจก เป็นต้น สำหรับภาพยนตร์และละครซึ่งสร้างขึ้นจากศาสตร์และงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เขียนบทภาพยนตร์ขึ้นใหม่ทั้งหมดโดยนำเพียงโครงเรื่องมาจากศาสตร์และงานดังกล่าวนี้

8.2.1 ภาพยนตร์เรื่องตุมเตียว

เรื่องตุมเตียวเป็นศาสตร์และงานที่นิยมนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์หลายครั้ง เรื่องตุมเตียวมีการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ครั้งแรกตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2509 (ค.ศ. 1966) โดย Association of Khmer Filmmakers ในพนมเปญเป็นผู้สร้าง⁸ ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972) บริษัท Indra Devi Film ได้นำเรื่องตุมเตียวมาสร้างเป็นภาพยนตร์อีกครั้งหนึ่ง⁹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ได้มีการสร้างภาพยนตร์เรื่องตุมเตียวอีกครั้งหนึ่ง เขียนบทภาพยนตร์โดยเม่า ซ้อมอวาง (เม่า ส้อมอวาง) ซึ่งเป็นนักเขียนสตรีมีชื่อเสียงของกัมพูชาในปัจจุบัน และไฟ ซ้อมอวาง (ไฟ ส้อมอวาง) กำกับการแสดงโดยไฟ ซ้อมอวาง (ไฟ ส้อมอวาง) น่าจะถือได้ว่าเป็นภาพยนตร์เรื่องตุมเตียวที่สร้างใหม่ล่าสุดในปัจจุบัน ภาพยนตร์เรื่องตุมเตียวที่สร้างขึ้นใหม่นี้ดำเนินเรื่องตามเรื่องตุมเตียว ฉบับพระปทุมัตเถระ (โสม) ซึ่งเป็นฉบับที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมากที่สุด

8.2.2 ภาพยนตร์เรื่องพระสุธนนางแก้วมโนห์รา (พระสุธนนางแก้วมโนห์รา)

ภาพยนตร์เรื่องพระสุธนนางแก้วมโนห์รา (พระสุธนนางแก้วมโนห์รา) สร้างขึ้นโดยนำโครงเรื่องมาจากเรื่องพระสุธนกุมาร (พระสุธนกุมาร) ซึ่งเป็นศาสตร์และงานที่ได้รับความนิยมมาก

⁸ George Chigas, *Tum Teav* (Cambodia: Documentation Center of Cambodia, 2005), หน้า 25.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

เรื่องหนึ่งของกัมพูชา บริษัทสุข ชัน (หุข ชาน) ภาพยนตร์สร้างเรื่องนี้ขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ผู้เรียบเรียงบทภาพยนตร์คือ เจ็ช วัฒนภา (ชา วณณา) ซึ่งเป็นผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์เรื่อง **ริทธิแสนนางกังรี** กำกับการแสดงโดยสุข ชัน (หุขชาน) จากการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวใน ภาพยนตร์เรื่องพระสุชนนางแก้วมโนห์รา (พระสุชนนางแก้วมโนห์รา) กับเรื่องพระสุชนกุมาร พบว่า มีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน แต่บทพูดของตัวละครมีการประพันธ์ขึ้นใหม่ ทั้งหมด

8.2.3 ภาพยนตร์เรื่องทิพพสังวาร (ทิพพสงวาร)

ภาพยนตร์เรื่องทิพพสังวาร (ทิพพสงวาร) สร้างขึ้นโดยนำโครงเรื่องมาจากเรื่อง **ทิพพสังวาร (ทิพพสงวาร)** ซึ่งเป็นสาสตราแลงที่ได้รับความนิยมมากเรื่องหนึ่งของกัมพูชา สร้าง โดยบริษัทมรดกภาพยนตร์ ผู้เรียบเรียงบทภาพยนตร์และกำกับการแสดงโดย ชุน บุนเลือน (ชุน บุน เลือน) ไม่ปรากฏปีที่สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ ภาพยนตร์เรื่องนี้แบ่งออกเป็น 2 ภาคจบ

8.2.4 ภาพยนตร์เรื่องเจ้าสรทบเจก (เจ้าสรทบเจก)

ภาพยนตร์เรื่องเจ้าสรทบเจก (เจ้าสรทบเจก) สร้างขึ้นโดยนำโครงเรื่องมาจากเรื่องเจ้าสรทบ **เจก (เจ้าสรทบเจก)** ซึ่งเป็นสาสตราแลงที่ได้รับความนิยมมากเรื่องหนึ่งของกัมพูชา สร้างโดย บริษัทโตเมียะฮ์ (โตมาส) กำกับการแสดงโดย ฉุบ สมบัติ (ฉุบ สมบัติ) ไม่ปรากฏปีที่สร้าง ภาพยนตร์เรื่องนี้ สำหรับภาพยนตร์เรื่องนี้แบ่งออกเป็น 3 ภาคจบ

8.2.5 ภาพยนตร์เรื่องพระลักษณวงศ์นางพราหมณ์เกสร (พระลักษณินวงศ์นางพราหมณ์ เกสร)

ภาพยนตร์เรื่องพระลักษณวงศ์นางพราหมณ์เกสร (พระลักษณินวงศ์นางพราหมณ์เกสร) สร้างขึ้นโดยนำโครงเรื่องมาจากเรื่องพระลักษณวงศ์ (พระลักษณวงศ์) แปลมาจากวรรณกรรมเรื่อง **ลักษณวงศ์**ของสุนทรภู่ สร้างโดยบริษัทปราสาทเมียะฮ์ (ปราสาทมาส) ภาพยนตร์ คั่นคว้าเรียบเรียง โดย ชุน บุนเลือน (ชุน บุนเลือน) ซึ่งเป็นผู้กำกับการแสดงเรื่องทิพพสังวาร ไม่ปรากฏปีที่สร้าง ภาพยนตร์เรื่องนี้ สำหรับภาพยนตร์เรื่องนี้แบ่งออกเป็น 2 ภาคจบ

8.2.6 ภาพยนตร์เรื่องริทธิแสนนางกังรี (ริทธิแสนนางกังรี)

ภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างขึ้นโดยนำเค้าโครงเรื่องมาจาก **เรื่องพุทธิแสน (พุทธิแสน)** ซึ่งเป็น สาสตราแลงที่ได้รับความนิยมมากเรื่องหนึ่งของกัมพูชา บริษัทมรดกภาพยนตร์ สร้างเรื่องนี้ขึ้น

เมื่อปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ผู้เรียบเรียงนิพนธ์ตามลำดับเรื่องคือ คงค์ บุน เมื่อน (คงค บุนเมื่อน) ซึ่งเป็นนักเขียนรางวัลซีไรต์ของกัมพูชา กำกับการแสดง โดย เจีย วัฒน (ชา วนณา)

ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้เชื่อมโยงเรื่องราวที่นำมาสร้างเป็นภาพยนตร์กับตำนานภูเขานางกังรี ซึ่งเป็นนิทานท้องถิ่นของจังหวัดกำแพง (ดังได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น) ดังนั้นในตอนเริ่มเรื่องและจบเรื่องจึงมีภูเขานางกังรีในจังหวัดกำแพง และกล่าวว่าร่างกายของนางกังรีที่ตายไปนั้น กลายเป็นพนมกังรี

ภาพยนตร์เรื่อง **ริทธีแสน**นางกังรีเริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงภูเขานางกังรีในจังหวัดกำแพง จากนั้นจึงเล่าย้อนกลับไปถึงประวัตินางสิบสองในตอนเด็กซึ่งยากจน มีการเล่าย้อนภาพความจำของบิดาและมารดานางสิบสองว่าเมื่อก่อนเคยร่ำรวยต้องมายากจนเพราะนางสิบสอง ในฉากที่นางสิบสองไปปล่อยป่าในภาพยนตร์ได้สร้างให้เห็นว่าทั้งบิดามารดาเป็นผู้นำไปปล่อย แต่ในเรื่อง **พุทธิแสน**กล่าวว่า มีเพียงบิดาเท่านั้นที่ เป็นผู้พาไปปล่อย

ในเรื่องราวตอนนางสนมมารเลียงนางสิบสองก็พบว่ามีอนุภาคที่แตกต่างจากเรื่อง **พุทธิแสน** และมีรายละเอียดน้อยกว่า เนื่องจากในภาพยนตร์กล่าวว่านางสนมมารนางสิบสองไปเลี้ยงไว้ ในถ้ำนางสิบสองโต ต่อมาเมื่อเทพารักษ์บอกกับนางสิบสองว่าคนที่นำนางมาเลี้ยงไว้เป็นยักษ์และเทพารักษ์เป็นผู้พานางสิบสองหนี การหนีก็ไม่ประสบเหตุการณ์ต่างๆ มากเหมือนกับในสาสตราแลบงแต่อย่างใด แต่หนีมาแล้วขึ้นต้นไม้หลบพอดีกบพระริทธีสิทธีประสาป่ามาพบ ไม่ปรากฏตัวละครนางข้าหลวงว่าเป็นผู้พานางสิบสองดังเรื่องราวในสาสตราแลบง

สำหรับเหตุการณ์ตอนพระริทธีสิทธีได้นางสนมมารนั้นก็เนื่องมาจาก พระริทธีสิทธีเสด็จประสาป่าไปพบนางในป่าต่างจากในสาสตราแลบงซึ่งนางข้าหลวงเป็นผู้พานางสิบสองในภาพยนตร์สร้างให้นางสนมมารเป็นผู้มาควักดวงตาเอง จากนั้นกล่าวข้ามไปจนพระริทธีแสนเป็นเด็กออกไปเล่นชนไก่ได้ข้าวของมาเลี้ยงดูมารดา จากนั้นข้ามไปเป็นเหตุการณ์เมื่อพระริทธีแสนโตเป็นหนุ่มได้ไปเรียนวิชาอาวุธและได้ประลองต่อหน้าพระพักตร์ได้เป็นทหาร แล้วนางสนมมารใช้ให้ไปหานางกังรี

เหตุการณ์เรื่องฤกษ์แปลงสารในภาพยนตร์เรื่องนี้มีการดัดแปลงให้เห็นว่า เทวดาแปลงกายมาเป็นชายแก่มาแปลงสาร แทนที่จะเป็นฤกษ์เหมือนในสาสตราแลบง ส่วนเหตุการณ์อื่นๆ ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับเรื่อง **พุทธิแสน** นอกจากนี้ในตอนท้ายมีการกล่าวถึงว่าเทวดามาเนรมิตให้ร่างของนางกังรีกลายเป็นภูเขา คือภูเขานางกังรีในจังหวัดกำแพง

จากการศึกษาเปรียบเทียบภาพยนตร์เรื่อง **ริทธีแสน**นางกังรีกับเรื่อง **พุทธิแสน** พบว่ามีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่สอดคล้องกันแต่มีความแตกต่างที่เป็นอนุภาคของเรื่อง (Motif) ที่แตกต่างไปบ้าง จึงอาจสันนิษฐานว่า ผู้ประพันธ์บทภาพยนตร์ไม่น่าจะประพันธ์ขึ้นจากเรื่อง **พุทธิแสน** โดยตรง แต่น่าจะเป็นการนำเสนอใหม่โดยผสมผสานตำนานพื้นบ้านเรื่องภูเขานางกังรีและจินตนาการอื่นๆ เข้า

ไปในภาพยนตร์ด้วยเพื่อให้เหมาะสมกับการแปลงมาแสดงเป็นภาพยนตร์ ดังตารางเปรียบเทียบเนื้อหาของเรื่องพุทธิแสนกับเนื้อเรื่องในภาพยนตร์ซึ่งสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเรื่องพุทธิแสน (พุทธิแสน) กับภาพยนตร์เรื่องริทธิแสนนางกังรี (ริทธิแสนนางกังรี) ได้ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบเรื่องพุทธิแสนกับภาพยนตร์เรื่องริทธิแสนนางกังรี

เรื่องพุทธิแสน	ภาพยนตร์เรื่องริทธิแสนนางกังรี
<ul style="list-style-type: none"> - - เศรษฐีและภรรยาไม่มีบุตร จึงไปขอบุตรจากพระไท่รอตุ๋นมา 12 คน คือนางสิบสองนางเพาเป็นลูกคนเล็ก - ต่อมาครอบครัวยากจนลง - เศรษฐีจึงนำนางสิบสองไปปล่อยไว้ในป่า - นางสิบสองเดินป่าจับปลามาเป็นอาหารได้ร้อยคาปลา - นางสิบสองได้เป็นบุตรบุญธรรมของนางสันธมาร - ปีศาจมาบอกนางสิบสองว่านางสันธมารเป็นยักษ์ จึงหนี เมื่อหนีไม่พ้นจึงขอให้ช่างเผือกช่วยช่างเผือกให้นางซ่อนอยู่ในท้อง ต่อมาได้ซ่อนในท้องโค และท้องอีเก้ง ยักษ์ไม่เห็นจึงกลับไปเมืองนางสิบสองเดินทางต่อ ไปถึงเมืองอินทปัตตนคร - หญิงคนหนึ่งเป็นทาสเศรษฐีไปดักน้ำเห็นเงาในน้ำจึงเงยไปเห็นนางก็ไปบอกเศรษฐีมาดูเห็นว่านางสิบสองมีความงามจึงไปทูลกษัตริย์พระรติสิทธิ์รับนางสิบสองเป็นพระเทวี - เมื่อนางสันธมารรู้ว่านางสิบสองอยู่เมืองอินทปัตต นางจึงมายังเมืองอินทปัตตแล้วแปลงกายเป็นสาวงาม พระรติสิทธิ์จึงรับนางเป็นพระมเหสี 	<ul style="list-style-type: none"> - กล่าวถึงภูเขานางกังรีในจังหวัดกำแพงฉาง - ประวัตินางสิบสองในตอนที่เด็กซึ่งยากจน - เล่าย้อนภาพความจำของบิดาและมารดานางสิบสองว่าเมื่อก่อนเคยร่ำรวยต้องมายากจนเพราะนางสิบสอง - บิดามารดาเป็นผู้นำนางสิบสองไปปล่อย - - นางสันธมารนำนางสิบสองไปเลี้ยงไว้ในถ้ำ - เทพารักษ์บอกกับนางสิบสองว่าคนที่นำนางมาเลี้ยงไว้เป็นยักษ์และเทพารักษ์เป็นผู้พานางสิบสองหนี การหนีก็ไม่ประสบเหตุการณ์ต่างๆ มากเหมือนกับในศาสดราแลบงแต่อย่างใดแต่หนีมาแล้วขึ้นต้นไม้หลบ - พระรติสิทธิ์ประพาสป่ามาพบนางสิบสองจึงรับไปเป็นชายา - พระรติสิทธิ์เสด็จประพาสป่าไปพบนางสันธมาร

<ul style="list-style-type: none"> - นางสนมมารแก่ล้งป่วยให้พระรตสิทธิ์ควักดวงตานางสิบสองผสมยาและจับนางสิบสองขังไว้ในถ้ำ - ประสูติพระพุทธิแสนซึ่งเป็นพระ โพรธิสัตว์ - พระพุทธิแสนเลี้ยงมารดาโดยการพั่นข้าวและน้ำ - ต่อมาได้พบพระรตสิทธิ์และทราบว่าเป็นบิดานางสนมมารทราบว่าพุทธิแสนเป็นลูกนางเพา จึงให้พระพุทธิแสนเดินทางไปเมืองของนาง เพื่อให้นางกังรีและยักษ์จับพุทธิแสนฆ่ากิน โดยเขียนข้อความใส่ไว้ในสาร - พระฤณีมาพบพระพุทธิแสนได้อ่านสารของนางสนมมารแล้วจึงแปลงสารว่าให้นางกังรีอภิเษกกับพระพุทธิแสน - พระพุทธิแสนได้นางกังรีเป็นชายา - พระพุทธิแสนคิดถึงมารดาจึงมอมเหล้านางกังรีแล้วนำดวงตากับขากลับไปหามารดา - นางกังรีตามมาแต่ไม่สามารถตามพระพุทธิแสนไปได้จึงเสียใจจนตาย - พระพุทธิแสนฆ่านางสนมมารแล้วไปรักษาดวงตามารดา - พระรตสิทธิ์รับนางสิบสองกลับวัง - พระพุทธิแสนกลับมาพบศพนางกังรีจึงอธิษฐานของพบนางทุกชาติไปแล้วจัดงานศพและตั้งโอรสองค์โตให้ขึ้นครองราชย์แทนส่วนพระองค์เดินทางกลับไปครองเมืองอินทปัตต์ - 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้นางสนมมารเป็นผู้มาควักดวงตานางสิบสองเอง - นั้นกล่าวข้ามไปจนพระพุทธิแสนเป็นเด็กออกไปเล่นชนไก่ได้ข้าวของมาเลี้ยงมารดา - กล่าวข้ามไปเป็นเหตุการณ์เมื่อพระพุทธิแสนโตเป็นหนุ่มได้ไปเรียนวิชาอาวุธและได้ประลองต่อหน้าพระพักตร์ได้เป็นทหารแล้วนางสนมมารใช้ให้ไปหานางกังรี - เทวดาแปลงกายมาเป็นชายแก่มาแปลงสารแทนที่จะเป็นฤณี - พระพุทธิแสนคิดถึงมารดาจึงมอมเหล้านางกังรีแล้วนำดวงตากับขากลับไปหามารดา - นางกังรีตามมาแต่ไม่สามารถตามพระพุทธิแสนไปได้จึงเสียใจจนตาย - พระพุทธิแสนฆ่านางสนมมารแล้วไปรักษาดวงตามารดา - พระรตสิทธิ์รับนางสิบสองกลับวัง - พระพุทธิแสนกลับมาพบศพนางกังรีจึงอธิษฐานของพบนางทุกชาติไป - - เทวดามาแรมมิตให้ร่างของนางกังรีกลายเป็นภูเขาคือภูเขานางกังรีในจังหวัดกำแพงเพชร
---	--

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อมีการแปรรูปวรรณกรรมประเภทสาตราเลบงมาเป็นภาพยนตร์ได้มีการดัดแปลงแก้ไขเนื้อหาให้ต่างไปจากเดิมบ้าง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการ

แสดงดังปรากฏตัวอย่างให้เห็นในภาพยนตร์เรื่องริทธีแสนนางกักริ ซึ่งมีการแก้ไขตัดแปลงเนื้อเรื่อง บางส่วนจนแตกต่างไปจากศาสตราแลง แม้จะมีการสร้างภาพยนตร์ซึ่งมีที่มาจากศาสตราแลง หลายเรื่องออกมาโดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2546 (ค.ศ. 2002 – 2003) แต่ภาพยนตร์เหล่านี้ ไม่ได้รับความนิยม และประชาชนชาวกัมพูชาส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ให้ความสนใจแล้ว¹⁰

8.3 เพลงสมัยนิยม: แรงบันดาลใจจากศาสตราแลง

เพลงสมัยนิยมเขมรเป็นเพลงที่เริ่มเกิดขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 25 โดยรับอิทธิพลมาจากดนตรีตะวันตก ทั้งในด้านแนวดนตรี จังหวะ ทำนองเพลงและเครื่องดนตรี เพลงสมัยนิยมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา แม้จะมีการหยุดลงในยุคเขมรแดง แต่เพลงสมัยนิยมเขมรก็สามารถพลิกกลับคืนมาได้ ทำให้เพลงสมัยนิยมของกัมพูชาทุกวันนี้มีความแตกต่างจากเพลงโบราณเขมรซึ่งเรียกว่าเพลงประเพณี หรือ เพลงมโหรี¹¹

ดังนั้นเมื่อมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของดนตรี ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาของเพลง เพื่อให้ดึงดูดความสนใจจากผู้ฟังที่เปลี่ยนไป ตามกระแสสังคมทั้งจากภายในและนอกประเทศ กัมพูชา แม้จะมีการปรับเปลี่ยนเนื้อเพลงในเพลงสมัยนิยมของกัมพูชาแต่ที่มาหนึ่งที่น่าประพันธ์ เพลงสมัยนิยมของกัมพูชาได้นำมาใช้ในการประพันธ์เพลงเหล่านี้คือศาสตราแลง

เพลงสมัยนิยมของกัมพูชาที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากศาสตราแลง หรือนำเนื้อเรื่องเพียง บางส่วนมาประพันธ์เป็นเพลงสมัยนิยมมีหลายเพลง โดยเฉพาะเพลงสมัยนิยมของกัมพูชาปี พ.ศ. 2496 – 2518 (ค.ศ. 1953 – 1975) ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนที่จะเกิดสงครามเขมรแดงในประเทศกัมพูชา บทเพลงเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลานั้นศาสตราแลงยังคงได้รับความนิยมอยู่และน่าจะเป็น เรื่องราวที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปในสังคมกัมพูชา

นักประพันธ์เพลงในเวลานั้นคงได้แรงบันดาลใจจากศาสตราแลง จึงได้หยิบยกเรื่องราว จากศาสตราแลงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของความรักมาใช้ในการประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ ซึ่งมีทั้งบท เพลงที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับร้องเดี่ยวและประพันธ์ขึ้นสำหรับร้องเป็นเพลงคู่ชายหญิงได้ตอบกัน

เพลงเขมรที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศาสตราแลงที่พบได้ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ได้รับแรง บันดาลใจเพียงบางส่วนจากศาสตราแลง โดยนำมาแต่งเนื้อร้องและใส่ทำนองใหม่ ทำนองเพลง ของเพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจบางส่วนจากศาสตราแลง มีทั้งที่เป็นทำนองสากลที่แต่งใหม่ และ

¹⁰ สัมภาษณ์ ฤณ รัตนา (ฤณ รัตนา), นักศึกษา มหาวิทยาลัยภูมินทร์พนมเปญ, 5 ธันวาคม 2550.

¹¹ วิษุกร ทองหล่อ, “เพลงสมัยนิยมเขมร: ภาษาและภาพสะท้อนวัฒนธรรม,” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเขมร ภาควิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร 2548, หน้า 12.

ทำนองซึ่งมีอยู่ในเพลงโบราณของเขมร ซึ่งใช้ในการบรรเลงวงดนตรีพิณพาทย์ของเขมรมาแต่เดิม เช่น ทำนองเพลงสังข์ศิลป์ชัย (สังข์สิลุปชัย) ซึ่งเป็นเพลงที่นำทำนองมาจากทำนองเพลงโบราณของเขมร

วิชชุกร ทองหล่อ ได้ศึกษาที่มาของเพลงสมัยนิยมของเขมรในช่วงนี้พบว่า ที่มาของเพลงสมัยนิยมเขมรในช่วงนี้ที่พบมากที่สุดคือวรรณกรรมเรื่องตุมเตียว ซึ่งมีการนำมาประพันธ์เป็นเพลงในช่วงนี้หลายเพลง เช่น เพลงตุมเตียวเข้ร่มบ่มผิว (กวนทาวจุลมบุบ) เพลงเตียวเอยหญิงเตียว (ทาวเอียสุริทาว) เพลงเตียวเอกร้องไห้ (ท่นวญทาวเอก) เพลงบทเพลงเตียวตุม (จ้เรียงทาวทุม) เพลงบทเพลงเตียวเอก (จ้เรียงทาวเอก) และเพลงเมอ๊กจ๊อบาพนม (เม็กจ๊อบาภน) นอกจากนี้ยังมีเพลงที่ใช้เนื้อหาบางตอนของเรื่องตุมเตียวได้แก่เพลงดอกไม้บานเดือนห้า (มุการีกแซเจตุร)¹²

นอกจากเรื่องตุมเตียวจะทำให้ นักแต่งเพลงของเขมรเกิดแรงบันดาลใจในการแต่งเพลงสมัยนิยมของเขมรแล้ว ยังปรากฏว่ามีการนำเรื่องสังข์ศิลป์ชัยมาใช้เป็นที่มาในการผลิตเพลงสมัยนิยมของเขมรด้วย เช่น เพลงนางแก้วสุมนตาฝากไว้ (บณฎ้านางแก้วสุมนุทา)¹³ และเพลงสังข์ศิลป์ชัย (สังข์สิลุปชัย) เป็นต้น

เพลงเขมรสมัยใหม่ที่ได้รับแรงบันดาลใจบางส่วนจากศาสดาแลบง พบในปัจจุบันหลายเพลงด้วยกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพลงของนักร้องที่มีชื่อเสียงในเวลานั้น ไม่ว่าจะเป็น สิน - สีสามุต รัวะธ์ เซเรี่ยชูเรีย (รตฺ เสริสุธา) และแปน รน เป็นต้น ดังตัวอย่างการศึกษาจากเพลงจ่าเรียงเสนหาตุมเตียว (จ้เรียงเสนหาทุมทาว) เพลงสังข์ศิลป์ชัย (สังข์สิลุปชัย) และเพลงเสนหาพระชินวงศ์ (เสนหาพระชินวุส) ดังนี้

เพลงจ่าเรียงเสนหาตุมเตียว (จ้เรียงเสนหาทุมทาว) ขับร้องโดยสิน - สีสามุต กับ รัวะธ์ เซเรี่ยชูเรีย (รตฺ เสริสุธา) เป็นบทเพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเรื่องตุมเตียวผลงานของพระปทุมัตถเถระ (โสม) โดยตรง เนื่องจากเพลงบทนี้มีการกล่าวถึงตุมและเตียวอย่างชัดเจน เนื้อเพลงเป็นการแสดงโต้ตอบระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวเพื่อแสดงความรัก

เพลงสังข์ศิลป์ชัย (สังข์สิลุปชัย) สิน - สีสามุต กับ แปน รน เป็นผู้ขับร้อง เป็นบทเพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย เนื้อเพลงน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากบทโต้ตอบกันระหว่างสังข์ศิลป์ชัยกับตัวละครฝ่ายหญิงซึ่งน่าจะเป็นนางแก้วสุมนาและมีการพาดพิงถึงว่าจะต้องนำไปถวายพระราชบิดา คือ ท้าวเสนากุญ แสดงให้เห็นว่าเพลงสังข์ศิลป์ชัยได้รับแรงบันดาลใจโดยตรงจากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 116.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

เพลงเสนาหาพระชินวงศ์ (เสนาหาพระชินวงศ์) เป็นเพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเรื่องพระชินวงศ์ ขับร้องโดย สติน - สีสามุค กับระวีร์ เซเรียวเรียม (รส เสรีสุธา) เมื่อศึกษาเนื้อเพลงเสนาหาพระชินวงศ์แล้วพบว่า น่าจะเป็นเพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องพระชินวงศ์ แต่ในเพลงไม่ได้มีการกล่าวถึงตัวละครคือ พระชินวงศ์ หรือตัวละครอื่นแต่ประการใด แต่เป็นเพลงที่มีบทชมธรรมชาติต่างๆ เนื้อความส่วนใหญ่เป็นการแสดงความรักระหว่างหนุ่มสาว

ดังนั้นเพลงเขมรที่ได้รับอิทธิพลหรือได้รับแรงบันดาลใจจากศาสตร์าแลงบางส่วนมีทั้งบทเพลงซึ่งอ้างถึงศาสตร์าแลงโดยตรง เช่น มีการอ้างถึงตัวละครในศาสตร์าแลง เช่น เพลงจำเรียงเสนาหาตุ้มเดียว ซึ่งมีการกล่าวถึงตัวละครคือตุ้มและเดียว หรือเพลงสังข์ศิลป์ชัยซึ่งมีการอ้างถึงเนื้อเรื่องจากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย และบทเพลงที่ไม่มีการกล่าวถึงศาสตร์าแลงโดยตรง แต่เป็นการอ้างถึงชื่อศาสตร์าแลงไว้ในชื่อเพลง เช่น เพลงเสนาหาพระชินวงศ์ เป็นต้น

8.4 วิชิตคาราโอเกะ: ภาพเล่าเรื่อง เพลงคร่ำครวญกับขนบศาสตร์าแลง

นอกจากเพลงเขมรสมัยใหม่ที่รับแรงบันดาลใจบางส่วนมาจากศาสตร์าแลง ในปัจจุบันยังพบว่ายังมีเพลงเขมรสมัยใหม่จำนวนหนึ่ง ซึ่งประพันธ์ขึ้นโดยใช้โครงเรื่องของศาสตร์าแลงมาเป็นแกนหลักและแต่งเพลงให้มีเนื้อหาต่อเนื่องกันเป็นเรื่องในลักษณะของเพลงเรื่อง และทำเป็นวิชิตคาราโอเกะ (KARAOKE) ดังนั้นเพลงประเภทนี้จึงถือได้ว่าเป็นการแพร่กระจายของศาสตร์าแลงในอีกลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจ

ลักษณะของเพลงวิชิตคาราโอเกะ (KARAOKE) ซึ่งประพันธ์ขึ้นมาจากศาสตร์าแลงเหล่านี้ มักเป็นบทเพลงซึ่งประพันธ์ขึ้นตามเรื่องราวหรือเหตุการณ์สำคัญของศาสตร์าแลง ซึ่งมีบทเจรจา หรือบทเกี่ยวพาราติของตัวละคร ด้วยเหตุนี้เนื้อเพลงซึ่งประพันธ์ขึ้นมาจากศาสตร์าแลงจึงมักเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเป็นบทเจรจาหรือบทเกี่ยวพาราติของตัวละคร เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเช่น ความรัก ความพลัดพราก ความอาลัยอาวรณ์ และความโกรธ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้แม้เพลงวิชิตคาราโอเกะ (KARAOKE) ซึ่งประพันธ์ขึ้นมาจากศาสตร์าแลงจะไม่สามารถนำเสนอรายละเอียดเรื่องราวทั้งหมดของศาสตร์าแลงได้ และคัดเลือกมาเฉพาะเหตุการณ์สำคัญซึ่งผู้ประพันธ์เลือกนำมาแต่งเป็นเนื้อเพลง แต่บทเพลงซึ่งประพันธ์ขึ้นจากศาสตร์าแลงเหล่านี้ยังสามารถรักษาคติการวรรณกรรมของศาสตร์าแลง โดยเฉพาะบทนิราศหรือบทคร่ำครวญจากการพลัดพรากไว้ได้มากกว่าการนำศาสตร์าแลงมานำเสนอใหม่ด้วยสื่อประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็นหนังสือนิทานประกอบภาพหรือภาพยนตร์

บทเพลงวิชิตคาราโอเกะ (KARAOKE) ซึ่งประพันธ์ขึ้นมาจากศาสตร์าแลงที่พบในปัจจุบันมีหลายเรื่อง เช่น เพลงวิชิตคาราโอเกะ (KARAOKE) เสนาหาตุ้มเดียว (เสนาหาทุ้มทาว) เพลงวิชิตคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลปิชัย) เป็นต้น

8.4.1 **เสน่ห์หาตุ้มเตี้ยว (เสน่ห์หาตุ้มทาว)** เป็นเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) ของบริษัท หงส์เมิยะฮวีดีโอ (หงส์มาตวีเญอ) ผลิตเมื่อปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) โดยนำเค้าโครงเรื่องมาจาก **ละครเรื่องตุ้มเตี้ยว (ตุ้มทาว)** ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์ของ **บ๊ิง ตุมกรอวิต (เพชร ตุมกรอวิต)** เรียบเรียงเพลงใหม่โดย **บ๊ิง พัฒนราช (เพชร พัฒนราช) ไพ ช็อมออง (ไหว ล็อง) ชุม ซาเรื่อน (สุม ซาเรื่อน)**

เพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) **เสน่ห์หาตุ้มเตี้ยว (เสน่ห์หาตุ้มทาว)** มีทั้งหมด 14 เพลง ได้แก่ 1. **ลูกเตี้ยวโจลมลูป (กวนทาวจูลมลูป)** 2. **เตี้ยวโจลมลูป (ทาวโจลมลูป)** 3. **สาริกาจากผนวย (สาริกาจากผนวย)** 4. **กลัวอะไรเช่นนี้ (ภัยอวิเมลละ)** 5. **ไม่เหมือนความจำนง (มินกุกกุกบั้ง)** 6. **เตี้ยวเอย เตี้ยวเอก (ทาวเอย ทาวเอก)** 7. **นางเตี้ยวนึกถึงบ้าน (นางทาวนึกกู่ตะ)** 8. **จักจั้นเอย จักจั้น ร้อง (ไรเอย ไรย์)** 9. **โปรดปรานี (สุมปรณี)** 10. **ประทานเสน่ห์ (ปรทานเสน่ห์)** 11. **นึกถึงแม่อาลัย สามี (นึกมกฺฆายสุรณะะบฎี)** 12. **ขนมใหญ่กว่านาถิ (นัรชางนาพิ)** 13. **ออกมาที่ไหนเตี้ยว (เจญมกณา ทาว)** 14. **เสน่ห์สมัครสองต่อสอง (เสน่ห์เสมะมวยนึ่งมวย)**

บทเพลงในเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) **เสน่ห์หาตุ้มเตี้ยว (เสน่ห์หาตุ้มทาว)** ทั้ง 14 เพลง ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเป็นการเจรจา หรือบทกวีพาราดีของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็เพลงแรกซึ่งเป็คำพูดของมารดานางเตี้ยว เพลงที่สองเป็บทราพันของเตี้ยว ด้วยเหตุนี้เพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) **เสน่ห์หาตุ้มเตี้ยว (เสน่ห์หาตุ้มทาว)** จึงเป็บทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจรจาหรือบทกวีพาราดี ดัดพ้อต่อว่า และแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในเรื่องตุ้มเตี้ยว เช่น ความรัก ความพลัดพราก ความอาลัยอาวรณ์ และความโกรธ เป็นต้น ดังสามารถวิเคราะห์ออกได้ดังนี้

8.4.1.1 **เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการดำเนินเรื่อง** บทเพลงในเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) **เสน่ห์หาตุ้มเตี้ยว (เสน่ห์หาตุ้มทาว)** ที่มีเนื้อหาเป็นการดำเนินเรื่อง เป็เพลงที่เล่าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องโดยทั่วไป เช่น เพลง **ลูกเตี้ยวโจลมลูป (กวนทาวจูลมลูป)** เป็เนื้อเพลงที่กล่าวถึงมารดาของนางเตี้ยวเจรจากับนางเตี้ยวว่า นางเตี้ยวเป็สาวเต็มตัวทำพิธิโจลมลูปแล้วเพื่อเตรียมตัวแต่งงานจึงต้องเตรียมตัวด้วยการอยู่แต่ในบ้านเรียนวิชางานบ้านงานเรือน ซึ่งเป็นการแสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวกัมพูชา

8.4.1.2 **เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการเจรจา** บทเพลงในเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) **เสน่ห์หาตุ้มเตี้ยว (เสน่ห์หาตุ้มทาว)** ที่มีเนื้อหาเป็นการเจรจา เป็เพลงที่เป็บทร้องโต้ตอบกันโดยทั่วไปไม่มีนัยของการกวีพาราดี ดังนั้นเนื้อหาในเพลงประเภทนี้จึงมีเป็การร้อง

โต้ตอบกับถึงเรื่องราวต่างๆ เช่น เพลงไม่เหมือนความประสงค์ (มินฉุกฉุบฉง) ซึ่งเป็นการร้อง
เจรจกันระหว่างมารดาของนางเตียวเพื่อสอบถามสาเหตุที่คุมเดินทางมา คุมจึงตอบว่าเดินทางมา
เพื่อหานางเตียว ซึ่งทำให้มารดาของนางเตียวโกรธและตอบว่าตอนนี้ได้ยกเตียวให้กับหมื่นจวนลูก
ชายออกฉอรชุนแล้ว ทำให้คุมเศร้าเสียใจเนื่องจากไม่เป็นไปตามความประสงค์ ดังเนื้อเพลงที่ยก
มาเป็นตัวอย่าง

มินฉุกฉุบฉง

- ฉ. เตือนกเอี้ย มกพีสุรฤกมา ท่างพีรอาตมาเอี้ย มานการอวี ฤกชวณฉฐเอี้ย โครบี ฤกมาน
กิจจอวีเอี้ย สุมวาจา
- ช. โอ อุนกแม่เอี้ย ขณุมเนะเฉมาคุม สุมอุนกแม่กมุเอี้ย กฉฐสุงกา ขณุมชลาบ่สมวดชุนเอี้ย
อุนกโพธิ์เชิงขาล เอทาวเนะฉาคีปอุนขณุม
- ฉ. กุนแม่ กุนมกลองฤกอวี จัฉฉกทาวสุริเอี้ย สรสม่าสมุม แม่เล็กโอยจวนเอี้ย กุนมีนธิ์ สมบตุ
ติทรุชชนเอี้ย เจรินหุรเหียร
- ช. รูปทุมเนะเอี้ย แสนอภัพพ กมุนอวีโอยพรวดเอี้ย สรสม่าพุมงา นีกทาวจรไฉเอี้ย คุรบเวลา
แปรชามินมานเอี้ยฉุบฉง

คำแปล

ไม่เหมือนความประสงค์

- ฉ. เนะท่านเอช มาจากเมืองไหน ทั้งสองคนเอช มีงานอะไร หรือมาค้าขายโคกระบือ หรือมีกิจ
อะไร โปรดมีวาจา
- ช. โอท่านแม่เอช ฉันนี่ชื่อคุม โปรดท่านแม่อย่ามีความสงกา ฉันเคยสวดให้ชาวโพธิ์เชิงขาล
ส่วนเตียวนี้หน้าคือน้องของฉัน
- ฉ. ลูกแม่ ลูกมาเที่ยวหรืออย่างไร ส่วนเตียวศรีเอี้ยสาวมาสมุม แม่ยกให้จวนเอช ลูกชุนนาง
ใหญ่ สมบัติทรัพย์ชนมากไม่ขาดสาย
- ช. ตัวตุมนี้เอช แสนอภัพ กรรมอะไรให้พรีดเอช สาวพงา นีกเตียวทุกเวลา แปรไปไม่มีเอช
เหมือนประสงค์

นอกจากนี้ยังมีเพลงอีกหลายเพลงในชุดนี้ซึ่งเป็นลักษณะของเพลงที่ร้องโต้ตอบในลักษณะ
ของการเจรจกัน เช่น เพลงเตียวโจลมลูป (ทาวจูลมลูป) เป็นเพลงเจรจระหว่างนางเตียวกับนางโน

ที่เลี้ยง โดยมีเนื้อหาเป็นการปรับทุกข์ของนางเดียวที่มารดาให้เข้าพิธี โฉมลูกจึงไม่สามารถออกไปไหนมาไหนได้ นางเดียวจึงรำพันกับนางโนว่ามารชังนาง ทั้งที่ใจของนางคิดถึงแต่คุณ เป็นต้น

8.4.1.3 เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการเกี่ยวพาราตี บทเพลงในเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) เสน่ห์ทุมเดียว (เสนหาทุมทาว) ที่มีเนื้อหาเป็นการเกี่ยวพาราตี ซึ่งอาจเป็นการเกี่ยวพาราตีในลักษณะของการร้องโต้ตอบกันหรือเป็นการร้องของตัวละครฝ่ายเดียว เช่น เพลงเดียวเอยเดียวเอก (ทาวเอย ทาวเอก) เป็นเพลงที่พระเจ้ารามเชิงไพรร้องเกี่ยวชมความงามของนางเดียวและร้องว่าตนแม้จะมีอำนาจมีทรัพย์แต่ก็แพ้เสน่ห์นางเดียว

บทเพลงในวีซีดีชุดนี้น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องตุมเดียวอย่างชัดเจน ดังปรากฏว่ามีการใช้บทเปรียบเทียบในเรื่องตุมเดียวฉบับของพระปฐมัตถะ (โสม) มาแทรกในเนื้อหาของเพลงด้วย ดังความจากศาสตราแลบงว่า

ขลุวนปอุนสพพโถงเปรียบภูจผกา
เห็รรกเม็ญผกาจตุริบตรง
ทุมถาขลุวนบงภูจราชสีห์
ราชสีห์เบืบนล้นเนาชา

ขลุวนอุนกอปมาภูจกนล่ง
รวจมินบงองตฺราชสีลา ฯ
ขลุวนนางทาวสุริภูจกุหา
มิน โอบอุลตาคกุหาเพ็ญ ฯ¹⁴

คำแปล

ตัวน้องทุกวันเปรียบคจผกา
เห็นหาพบผกาเข้ามุงตรง
ตุมว่าตัวพี่คจราชสีห์
ราชสีห์หากได้ล้นเนาเป็น

ตัวพี่อุปมาคจแมลงภู
แล้วไม่รือเรตรีจสีลา
ตัวนางเดียวศรีคจกุหา
ไม่ให้กลาคคลาอุหาเลย ฯ

จากคำประพันธ์ในเรื่องตุมเดียวของพระปฐมัตถะ (โสม) นี้ ผู้ประพันธ์เพลงได้ปรับแก้ถ้อยคำบางส่วนแล้วมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเพลงกัวอะไรเช่นนี้ (ภัยอุวิเมฺลละ) ซึ่งเป็นเพลงร้องโต้ตอบกันระหว่างตุมกับเดียว แต่ได้เพิ่มบทคร่ำครวญและเจรจาทุมกับเดียวไว้ โดยให้เนื้อความเปรียบเทียบซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเพลงอยู่ก่อนกลางของเพลง ดังเนื้อเพลงต่อไปนี้

¹⁴ พุทธศาสนนุชิตย, เรื่องทุมทาว (กุนั้เพญ: พุทธศาสนนุชิตย, 2524), หน้า 53.

ภัยอุวิเมละ

- ญ. ค้างพิศจเอียบ มินแกลลภัย ขวบภกตฺรปฺรุตไถลขณุมภัยอุวิเมละ
 สุมปฺรุตยเทากุมเรวิฏจนะ ภัยอียงนะเอียบ เทปฺรุตบง
- ช. บังฉ่างเอียบ บังฉง บงศุกาตมกรกทาวพนลก
 สรสนวนลองเบ็มินอาณิตเอียบ สมุลาบ่งตามแต่บังเอียบ จิตฺตอุนจง
- ญ. รูปอุนสพฺวไถงเอียบ เปรียบภูจผกา เอบงอุปมาภูจกนฺดง
 บานเจ็ญผกาภตามเอียบจลตฺรบริง เหียบินบงองเอียบเาะบงผกา
- ช. มินเจนะเอียบรูปบงภูจราชสีห์ เอรูปทาวสฺริภูจคฺคา
 ราชสีห์เบ็บานเอียบฉนษา มินอาจฆลาตฆลาเอียบคฺคาบาน
- ช.-ญ. รูปเอียงท่างพิรเอียบรวมเสนาหา ลุสฺสนุขสงขาร โถยสุขसानต
 สุมชวขุรปฺชาติเอียบกุมฆลาตบาน สุขसानตสวสฺติเอียบโชคชัยเอียบ
 เบ็มานอุปสคฺคเอียบมกราร้าง เอียงสุมปฺรฉ้างลฺลจุง โกรย
 เบ็สฺลาบก็กุมเอียบแบกคฺนาเพียบ พระเอียบเสมาละเอียบชีวิตกษัย

คำแปล

กลัวอะไรเช่นนี้

- ญ. ตั้งแต่เล็กเอียบไม่เคยกลัว พบหน้าบุรุษรักฉนกลัวอะไรอย่างนี้
 โปรดลอยไปอย่าทำอะไรอย่างนี้ กลัวอะไรอย่างนี้เอียบหนอชาย
- ช. บำเหน็จเอียบ ประสงค์ พี่พยายมมาหาเอียบขอรัก
 สาวนวลละอองถ้าไม่สงสาร ประหารพี่ตามแต่ประสงค์ใจน้องปอง
- ญ. ตัวน้องทุกวันนี้เปรียบคฺจผกา ส่วนที่อุปมาคฺจกนฺดง
 ได้เห็นผกาพลันเข้ามั่งตรง แล้วไม่ริรอละทิ้งผกา
- ช. ไม่นะนั่นเลยตัวที่คฺจราชสีห์ ส่วนตัวเอียบสฺริคฺจคฺคา
 ราชสีห์ถ้าได้ฉนเป็น ไม่อาจคลาดคฺคาหาได้
- ช.-ญ. ตัวเราทั้งสองร่วมเสนาหา ลุสฺสนุขสงขาร โดยสุขसानต
 โปรดช่วยทุกชาติอย่าคลาดได้ สุขसानตสวสฺติโชคชัย
 หากมีอุปสรรคมากัดฉน เราขอแข่งขันลฺลลายหลัง
 ถ้าตายก็อย่าแยกฉนเลย พระเอียบชื่อตรงลฺลชีวิตกษัย

จากตัวอย่างที่ยกมาเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นได้อย่างชัดว่า ผู้ประพันธ์เพลงนี้น่าจะนำข้อความสองบทนี้มาจากเรื่องตุมเตียว ฉบับของพระปฐมัตถ์ (โสม) แต่ได้มีการแก้ไขด้อยคำบางส่วนและนำมาเป็นส่วนหนึ่งของเพลงนี้ แสดงได้ว่าเพลงในวิธีคีตการโอะเกะซุคิน่าจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเรื่องตุมเตียว

8.4.1.4 เพลงแสดงการรำพันคร่ำครวญ บทเพลงในเพลงวิธีคีตการโอะเกะ (KARAOKE) เสน่ห์ตุมเตียว (เสน่ห์ทุมทาว) ที่มีเนื้อหาเป็นการคร่ำครวญรำพึงรำพันของตัวละครเป็นเพลงที่มีจำนวนมากที่สุด มีทั้งที่เป็นเพลงที่แสดงการคร่ำครวญของตัวละครเอกฝ่ายชาย คือ ตุม และบทเพลงที่แสดงถึงการคร่ำครวญของตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือนางเตียว สำหรับเพลงที่แสดงถึงการคร่ำครวญรำพันของตัวละครเอกฝ่ายชายได้แก่เพลงสาริกาจากผนวช (สาริกาจากผนวช) กล่าวถึงตุมซึ่งมีเสียงเพราะเหมือนนกสาริกาสีจากสามแฉกเพราะนางเตียว

เพลงจักจั่นเอยจักจั่นร้อง (ไรเอียไรย์) เป็นเพลงคร่ำครวญเมื่อนางเตียวโดนส่งตัวไปเป็นสนมของพระเจ้ารามเชิงไพร ตุมจึงขับเพลงนี้ขึ้นต่อหน้าพระพักตร์สมเด็จพระรามเชิงไพร เมื่อเปรียบเทียบเนื้อความในเพลงนี้กับเรื่องตุมเตียว ของพระปฐมัตถ์ (โสม) แล้วไม่ปรากฏเนื้อความที่ตรงกับเพลงบทนี้ในตอนที่ตุมขับเพลงถวายพระเจ้ารามเชิงไพร แสดงว่าเนื้อความนี้ผู้ประพันธ์เพลงได้แต่งขึ้นใหม่ ดังความในเพลงจักจั่นเอยจักจั่นร้อง (ไรเอียไรย์)

ไรเอียไรย์

โอ ไรเอีย ไรย์เชิงขาล คุบงมมูมเอีย จงไพร โอ ภูงอูร โอไร ไรย์เชิงขาล โอภูงอูร โอบงสุร
 ณะสคว สุรณะสควเอีย โทจถุรๆ โอนาโถลเอีย ถุรรรกเอีย สงสารเอีย สุนเอีย สุนนางมาน
 บุษย์เอีย ธิเพราะพระราชาเอีย สุนเอีย โอนาสุริสุรสุ สิริสุรสุโอ สริงการๆ โอนาโถลเอีย นางขุพล
 เอีย เลิศสุริ อาสุรกุลินแกลบ บงบิงเถิบเอีย บัพเพอ โอ จิตตสุริเอียๆ โอนาชาบกุลิน ชาบกุลินถุมิๆ
 โอนาโถลเอียปฎุรพญาเอีย ชีวิตเอีย บงถาสควไป ปราบถาอูนสุริเอีย อสกุฎิโอะอาณิตเอียๆ โอนานวน
 นาง นวนนาง โอ แบกจิตต โอนาโถลเอีย มกเชวีสุนเสฎจเอีย

คำแปล

จักจั่นเอยจักจั่นร้อง

โอ จักจั่นเอย จักจั่นร้อง บ้านเชิงขาลเมืองตบองมมูม จงไพร โอแนวคลอง โอจักจั่นเอย
 จักจั่นร้อง บ้านเชิงขาล โอแนวคลอง โอสงสารสัตว์ ชะนีร้อง โอที่สงสารสัตว์ อาลัยสัตว์เอษะณี

ร้อง ไอ้หนาเจ้าเอ๋ย ชะนีร้อง สงสารเอ๋ยสนมเอ๋ย สนมนางมีบุญใหญ่เอ๋ย ใหญ่เพราะพระราชเอ๋ย
สนมเอ๋ย ไอ้หนาสาวสดสาวสดไอ้ศฤงคาร ไอ้หนาเจ้าเอ๋ย นางสูงส่งเอ๋ยเลิศสตรี สงสารกลิ่นยวงพี
อุ้มพีจูบเอ๋ย ทำให้เต็มไอ้จิตสตรีเอ๋ย ไอ้หนajibกลืนจิบกลืนใหม่ๆ ไอ้หนาเจ้าเอ๋ย เปลี่ยนขาดเอ๋ย
ชีวิตเอ๋ย พี่หรือสัตว์จักจั่นบอกน้องสาวเอ๋ย สิ้นความไอ้ สงสารเอ๋ย ไอ้หนานวลนาง นวลนางไอ้
แจจใจ ไอ้หนาเจ้าเอ๋ย มาเป็นสนมกษัตริย์เอ๋ย

สำหรับบทเพลงที่แสดงถึงการคร่ำครวญของตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือนางเดียว มีทั้งบท
คร่ำครวญถึงตุ้ม เช่น เพลงนึกถึงแม่อาลัยสามิ (นึกมฤทายสุรธนะบุณฺธิ) และบทคร่ำครวญเพราะคิดถึง
บ้านเมือง เช่น เพลงนางเดียวนึกถึงบ้าน (นางทาวนีกุฑะ) ดังตัวอย่างที่ยกมาเป็นบทเพลงนางเดียว
นึกถึงบ้าน (นางทาวนีกุฑะ) ที่นางเดียวคร่ำครวญต่อพระเจ้ารามเชิงไพร ด้วยความคิดถึงบ้าน
เนื้อความในเพลงนี้ไม่ปรากฏในเรื่องตุ้มเดียวของพระปฐมัตเถระ ดังความในเพลงว่า

นางทาวนีกุฑะ

พระองค์จกักริ มุจาสะเอ๋ย โปรมเมตดา	รูปร่าง รูปร่าง กรุณาโลกเอ๋ย สุขแสนสุข
จ้แฉกมุฉวจิตต มุจาสะเอ๋ย แสนมานทุกข	นึกเสร์ๆ นึกสุรูก โลกเอ๋ย นึกฉล่ฎี
พระมหากุสศุร โถถ มุจาสะเอ๋ย พระเมตดา	รูปทาวฉววจิตต โสกา โลกเอ๋ย นึกภูมิฐาน

คำแปล

นางเดียวนึกถึงบ้าน

พระองค์จกักริเจ้าเอ๋ย โปรดเมตดา	รูปร่างรูปร่างกรุณาท่านเอ๋ยสุขแสนสุข
ส่วนทางจิตเจ้าเอ๋ยแสนมีทุกข์	นึกถึงนาถึงถึงเมืองท่านเอ๋ยนึกถึงดิน
พระมหากษัตริย์ไกรเจ้าเอ๋ยพระเมตดา	ตัวเดียวดวงจิต โสกา ท่านเอ๋ยนึกภูมิฐาน

จากการวิเคราะห์บทเพลงในเพลงวิธีคีตาราโอเกะ (KARAOKE) เสน่ห์หาตุ้มเดียว (เสน่ห์หา
ทุมทาว) แสดงให้เห็นว่า บทเพลงชุดเสน่ห์หาตุ้มเดียว (เสน่ห์หาทุมทาว) สามารถจำแนกเนื้อหาออกได้
เป็น 4 ประเภท คือ เพลงที่เป็นบทดำเนินเรื่อง เพลงที่เป็นบทเจรจา เพลงที่เป็นการเกี้ยวพาราสี และ
เพลงที่เป็นการคร่ำครวญ

เมื่อเปรียบเทียบบทเพลงชุดเสน่ห์หาตุ้มเดียว (เสน่ห์หาทุมทาว) กับเรื่องตุ้มเดียว พบว่าเพลง
ชุดนี้น่าจะมีความสัมพันธ์กับเรื่องตุ้มเดียว ฉบับของพระปฐมัตเถระ (โสม) ดังจะเห็นได้ว่าเนื้อหาใน
เพลงบางตอนเป็นการนำข้อความมาจากเรื่องตุ้มเดียว ฉบับพระปฐมัตเถระ (โสม) โดยตรงเพียงแต่

ได้มีการนำมาเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพื่อความบางตอนให้เหมาะกับการนำมาขับร้อง แต่สำหรับเนื้อเรื่องส่วนอื่นๆ น่าจะเป็นการนำมาประพันธ์ขึ้นใหม่โดยอาศัยเค้าโครงเรื่องและเนื้อหาจากเรื่องตุมเตียวฉบับพระปฐมมัตถ์ (โสม) เป็นหลัก

นอกจากนี้จากการศึกษาการแสดงซึ่งนำเสนอประกอบเพลงในบทเพลงชุดเสนาหาตุมเตียว (เสนาหาตุมทาว) พบว่า การแสดงในบทเพลงชุดเสนาหาตุมเตียว (เสนาหาตุมทาว) ระหว่างเพลงแต่ละเพลงไม่มีการนำเสนอเรื่องราวที่ต่อเนื่องกัน ดังนั้นผู้ที่จะสามารถชมบทเพลงชุดเสนาหาตุมเตียว (เสนาหาตุมทาว) ได้เข้าใจต้องเป็นผู้ที่รู้เรื่องตุมเตียวคืออยู่แล้วจึงจะสามารถเข้าใจเรื่องราวตามการแสดงในแต่ละเพลงได้ ดังนั้นบทเพลงชุดเสนาหาตุมเตียว (เสนาหาตุมทาว) จึงเป็นหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่า เรื่องตุมเตียวเป็นเรื่องที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในสังคมกัมพูชา

8.4.2 สังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุป็ชัย) เป็นเพลงวิธีคีตคาราโอเกะ (KARAOKE) ของบริษัทหงส์เมียร์ฮวีดีโอ (หงส์สมาสวีญอู) ประพันธ์ทำนองและกำกับกรร้องโดย ฌูป สมบัติ (ฌูป สมบัติ) แบ่งออกเป็น 2 ภาค ภาคแรกมีจำนวน 11 เพลง ภาคที่ 2 (ภาคจบ) มีจำนวน 11 เพลง รวมทั้งหมดจึงมีเพลงวิธีคีตคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่อง**สังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุป็ชัย)** จำนวน 22 เพลง

เพลงวิธีคีตคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่อง**สังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุป็ชัย)** เริ่มเรื่องตั้งแต่ท้าวเสนาภูพานางนางแก้วสุมณฑาไปประพาสป่า เพลงแรกของชุดนี้จึงเป็นการพรรณนาความงามของป่า สอดคล้องกับขนบวรรณศิลป์เดิมของบทชมป่าในสาตราแลบง เพลงถัดมาเป็นเพลงที่กล่าวถึงการร้องไห้คร่ำครวญของท้าวเสนาภูพานางนางแก้วสุมณฑาถูกยักษ์ลักไป เป็นต้น จนถึงเพลงสุดท้ายคือเพลงจันทราเป็นสัทธิ เนื้อเพลงเป็นการเกี่ยวพาราสีระหว่างพระสังข์ศิลป์ชัยกับนางแก้วสุมณฑาจบเรื่องด้วยความสุข เพลงวิธีคีตคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่อง**สังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุป็ชัย)** สามารถจำแนกออกตามเนื้อหาของเพลงได้ 4 ประเภท คือ เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการเจรจา เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการเกี่ยวพาราสี เพลงแสดงการคร่ำครวญ และเพลงที่มีเนื้อหาเป็นการชมความงามของธรรมชาติ ดังนี้

8.4.2.1 เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการเจรจา บทเพลงในเพลงวิธีคีตคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่อง**สังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุป็ชัย)** ที่มีเนื้อหาเป็นการเจรจาระหว่างตัวละครในเรื่องเพื่อดำเนินเรื่องราว เช่น เพลง**จุดตกจากฟ้า (อุจฐลาคัพีเล็เมฆ)** กล่าวถึงนางกำนัลเดินทางไปบอกตายายว่าพระเจ้าเสนาภูตรราชให้ไปเฝ้า ในเพลงเป็นบทสนทนาระหว่างนางกำนัลบอกให้ตายายแต่งกายไปเฝ้าพระเจ้าเสนาภูต ดังความต่อไปนี้

ภูจรุลาภพิไฉเมฆ

- ญ. แนนูนิงดาจอรจำสุฎาบั้ พวกเยิงทำงพีรอาตุมากาน้อาชฎากุสตุร
จอรเรียบจำขุลวน โยขปรฎาบั้กุกฎาค่ เรวีตามตมรากุบวณจุบาบั้ในองคกุสตุรา
ดาพาท้อวผายชายไสุบแวงนา ถงยามนิงหีบมลูสุลาลาบเปรงเมสาถุมมี
- ช. นางเยียดายเยิงกรุณาสนี พุมมานอวีฎุจสุฎีกาคักแตงตามบาน
- ญ. พุมมานเปรงเมสาแถมกรมวณถาน ลาบขุลวน โยขสุรสฎุมผานมานปฺราถทเท
เบียชดาเทาทำงนลเทว ดายายเยียดะนิงเรวีรผงเจริยผง
เลหียจะตายชบักนิกกุกักโหง เยิงมกกนุงโคลบ้งนงนำเฟิงคาล่เสฎุจ

คำแปล

จุดตกจากบนเมฆ

- ญ. แนะยายและดาจคอยสดับ พวกเราทั้งสองนี่ถืออาชฎากษัตริย์
 จงเตรียมตัวให้เร็วยิง ทำตามตำรากระบวณฉบับในองคกษัตริรา
 ดาสวมเลื้อผายชายสไบยาวหนา ถงยามและหีบหมากพลูทาน้ำมันเป็งใหม่
- ช. นางเยียดายเรายากจนนัก ไม่มีอะไรคูกคักแตงตามได้
- ญ. ไม่มีน้ำมันเป็งแกมจีผึ่งถาน ทาตัวให้สดมิตัวเปล่าๆ
 ถ้ายายดาไปทั้งล่อนจ้อนทั้งสอง ดายายเยียดะต้องรำด้วยร้องด้วย
 เย็นลงตายชบุดคกใจเถิด เรามาด้วยจุดประสงค้นำขึ้นเฝ้ากษัตริย์

8.4.2.2 เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการเกี่ยวพาราตี บทเพลงในเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สังขสิลุปชัย) ที่มีเนื้อหาเป็นบทเกี่ยวพาราตีมีหลายเพลง เพลงเกี่ยวพาราตีในวีซีดีคาราโอเกะเรื่องสังข์ศิลป์ชัยส่วนใหญ่เป็นเพลงคู่ ที่ตัวละครร้องโต้ตอบกัน เช่น เพลงสงสารพี่ด้วย (อาสุรเรียมผง) เพลงสะพานไมตรี (สุพานเมตรี) เพลงสไบมาศสไบมนต์ (ไสุบมาศไสุบมนต์) เพลงประโลมจิต (ปฺรโลมจิตต) เป็นต้น ดังตัวอย่าง เพลงสงสารพี่ด้วย (อาสุรเรียมผง) ซึ่งเป็นบทเกี่ยวพาราตีของยักษ์กุมภคณฑ์หลังจากที่ลักนางเกสรสุนทามาแล้วได้เกี่ยวพาราตีนาง ดังเนื้อเพลงต่อไปนี้

อาสุรเรียมผง

ช.	กนิษฐาเมตดาบงสุรสำนวนล่อง	แกวกุมเสาห่มงกนุงจินดา(โอณามาตบงเอีย)
	กนิษฐาเมตดาบงอาสุรเรียมผง	เพราะจิตตเรียบปงเล็ชีวา
ญ.	ขุณุมมินสุรลาญ่า	สูมอุนกถยเจณณาอุนกณา
	อญเชิญถยเจณญา โอยฉาป่รา	ขุณุมมินเสุนหาเล็รูปอุนกเท
ช.	จิตตบงปงเมตรี	
ญ.	สูมอุนกกุมสุรฎี	
ช.	อุนนางกุมซิงอวี	
ญ.	อุนกกุมมกสุรฎีณาอุนกณา	โอณาปัฐบงเอีย
ช.	เรียมสุปฎูรกายปฎูรชีวิต	นึ่งแกววมิตรสุรตักนิษฐา
ญ.	โอ เรียมถยเจณญา (ช.) มินถยรา	สุปฎูรตงขารเล็รูปสุรีเทีย
ช.	จิตตบงปงเมตรี	
ญ.	สูมอุนกกุมมกสุรฎี	ปัฐบงนำรูปสุรี
	ครลป่วัดไวโอยฉาป่รา	โอณาโอยฉาป่รา
ช.	จิตตบงปงเมตรี	
ญ.	รูปสุรีมินเบตจีพะอะสุรี	กุตศรไถถกมภณขยทุกสา โอณาปัฐบงเอีย
ช.	ไถถเอียไถถเอสิมฎงเหิมชีวิต	เบมิมินอาณิตจิตตเรียบรา
	บงพิตชากุสัสนุขตงขาร	สูมสุรีเมตดาจินดาเรียมผง

คำแปล

สงสารพี่ด้วย

ช.	กนิษฐาเมตดาพี่สาวนวนล่องเอง	แก่วอย่าเศร้าหมองในจินดา(โอ้หนามาตพี่เอีย)
	กนิษฐาเมตดาพี่สงสารเรียมด้วย	เพราะจิตเรียบปองเลอชีวา
ญ.	ฉันไม่รัก	โปรดท่านถอยออกหนาท่านหนา
	อัญเชิญถอยออกให้ไฉน	ฉันไม่เส่นหาในตัวท่านเลย
ช.	จิตพี่ปองไมตรี	
ญ.	ขอท่านอย่าพูด	
ช.	น้องนางอย่าโกรธอะไร	
ญ.	ท่านอย่ามาพูดหนาท่านหนา	โอ้หนาน่าพี่ชายเอีย

ช.	เรียมผู้แตกกายแตกชีวิต	กับแก้ววรมิตรสคชนิษฐา
ญ.	ไอ้ เรียมถอยออก (ช.) ไม่ถอยรา	ผู้แตกสังขารกับตัวน้องแล้ว
ช.	จิตพิป้องไมตรี	
ญ.	ขอท่านอย่ามาพูด	รีบนาคำน้องนี้
	กลับคืนไปให้เรีวรา	ไอ้หนาให้เรีวรา
ช.	จิตพิป้องไมตรี	
ญ.	คิวหญิงนี้ไม่ยินดีกับอสุรี	กษัตริย์กุมภภัณฑ์ยกขา ไอ้หนาพี่ชายเออ
ช.	เจ้าเอยขอดใจลมหายใจชีวิต	ถ้าไม่สงสารใจเรียมรา
	พี่แนกษัยสูญสังขาร	โปรดหญิงเมตตาจินดาเรียมด้วย

8.4.2.3 เพลงแสดงการคร่ำครวญ บทเพลงในเพลงวิธีคีตาราโอเกะ (KARAOKE)

เรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สังขสิลปิชัย) ที่มีเนื้อหาเป็นการแสดงถึงการคร่ำครวญเป็นการแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดคติการวรรณกรรมของวรรณกรรมประเภทสาสตราแลบงที่ยังคงมีสืบเนื่องมาแม้เมื่อมีการนำสาสตราแลบงมาแปรรูปเป็นสื่อร่วมสมัยแล้ว แต่บทคร่ำครวญยังได้รับการสืบทอดมาด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องจากธรรมชาติของเพลงซึ่งใช้ขับร้องเพื่อแสดงถึงอารมณ์ความรู้สึก

ดังนั้นเมื่อมีการนำเรื่องจากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สังขสิลปิชัย) มาทำเป็น เพลงวิธีคีตาราโอเกะ (KARAOKE) จึงมีเพลงจำนวนหนึ่งที่เป็นบทเพลงถ่ายทอดการคร่ำครวญโหยหาของตัวละครที่ต้องพลัดพรากจากกันไป ดังเช่น เพลงคร่ำครวญเสนาภุคตราช (ท่นวญเสนาภุคตราช) ดังตัวอย่างที่ยกมา

ท่นวญเสนาภุคตราช

สมนุทาบนฤพลจิตต	โอสร์สวรรค์มจรจาส์เถลิ้มไถล
อุนฆลลาดเทาเหียบงเสุทริกุสสัย	ยกุลสมารจงไรจาบ่ยกเทา
เบ็คุมานรูปป้อน	บงพิตชาสุนุขุราอิพูว
กมมอวีผุณูทาโอยแบกผุลว	โลกียอาสาสุรวุคมานเมตดา
ป้อนฆลลาดพิบงพิต	ญุยกกับิตมกปรหาร
พุะทรวงรุงเถลิ้มโอยมรณา	ผุญาจ่ยกสงขารโอยกุลิณสกุสสัย
เมฆกรหมทุมหาก่ชวย	ทวญย์สุญาบ่จรไฉ
เต็พราต่ชวบวิญญาพราต่กุสสัย	สมชวบสุรฎีปราบ่ขุณุมผง
แกวสมนุทาอุน	

คำแปล

คร่ำครวญเสนาภูตราช

สมนทหายอดดวงใจ	ไอ้สาวรมิตรเจ้าหฤทัย
น้องคลาดไปแล้วพี่คงกษัย	ยักรับมารจัดไรจับเอาไป
ถ้าไม่มีตัวน้อง	พี่คงต้องสูญในครานี้
กรรมอะไรแข่งให้แยกทาง	โลกียสงสารไม่มีเมตตา
น้องคลาดจากพี่จริง	คุณเอกรมีคมาประหาร
ฝ่าทรวงขุดใจให้มรณา	ตัดเอาสังขารให้กระเด็นกษัย
ฟ้าแดงสุกแม่ช่วย	ร้องไห้ครวญฟังจาระไน
ถ้าจะนั่นพลัดแล้วพบหรือพลัดกษัย	โปรดกล่าวบอกฉันด้วย
แก้วสมนทาน้อง	

8.4.2.4 เพลงที่มีเนื้อหาเป็นการชมความงามของธรรมชาติ บทเพลงในเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สังข์ศิลป์ชัย) ที่มีเนื้อหาเป็นบทชมความงามของธรรมชาติ มีในเพลงเริ่มเรื่องซึ่งกล่าวถึงพระเจ้าเสนาภูตพานางเกสรสมนทาออกประพาสุอุทยาน ชื่อเพลงว่า ความงามของบุปผาไพโร (สมรสบุปผาไพโร)

เนื้อเพลงของเพลงนี้กล่าวถึงความงามของพันธุ์ไม้ต่างๆ ในป่า โดยไม่มีการพาดพิงถึงเรื่องราวของพระเจ้าเสนาภูตกับนางเกสรสมนทา แต่สำหรับภาพในคาราโอเกะเพลงนี้เป็นภาพพระเจ้าเสนาภูตพานางเกสรสมนทาประพาสุอุทยาน ดังนั้นเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สังข์ศิลป์ชัย) จึงเป็นการใช้ภาพเล่าเรื่องเป็นหลัก ดังตัวอย่าง เพลงความงามของบุปผาไพโร (สมรสบุปผาไพโร)

สมรสบุปผาไพโร

ไถงเนะแสนสบบายกุนงจินดา	ธมฺมชาติพริกฺสาสรสับพง
มานแผลมานศุภาศุภาโยง	ภูะกุนงไพโรโสรงควรเจตนา
วาโยบก่ผาด่ผาด่กฺลินศุภา	ฉวลชาบ่เนาสาอุราเสุบีย
มฺลิวรวกกฺฎางาเทีบศุภาโกฺรย	ยิหุบเกียกเกียนึ่งนวนสุรี
พฺรลิตถิ่งงฺกรพุมขุจี	เสุรียวสุรตฺถูจสุรีวียศุมม
สाराยสุตสายนตาสฺตรฺสม	ศฺรเกียตแบกคฺมพกณแฉตเบาะทง ๙

คำแปล

ความงามของบุปผาไฟ

วันนี้แสนสบายในจินดา	ธรรมชาติพฤกษาสดสวย
มีผลมีผลกาฝาก	ขึ้นในไฟโปร่งควรถัดนา
วาโยโบกพัดพัดกลิ้งผกา	ฉุนตึนนาสาอูราเสบย
มะลิรวกกระดังงาจึงผกาโกรย	ยี่หุบเกี่ยวเกยกับนวลศรี
บัวสายลินจงกระพุ่มขจี	สวยสดคุดจสตรียัยสาว
สาหร่ายคาคสาขลาคกลมมน	ผักตบแต่งพุ่มกระเจตทอดยอด ฯ

จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) พบว่าบทเพลงชุดเสนาหาคุมเดียว (เสนาหาคุมท้าว) สามารถจำแนกเนื้อหาออกได้เป็น 4 ประเภท คือ ที่เป็นบทเจรจา เพลงที่เป็นการเกี่ยวพาราตี เพลงที่เป็นการคร่ำครวญ และเพลงที่มีเนื้อหาเป็นการชมความงามของธรรมชาติ

เมื่อเปรียบเทียบบทเพลงชุดเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) กับเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) พบว่าเพลงชุดนี้ น่าจะมีความสัมพันธ์กับเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) ในลักษณะของการนำเรื่องราวมาจากศาสตราแลบแล้วนำมาประพันธ์เนื้อเนื้อร้องขึ้นใหม่โดยอาศัยเค้าโครงเรื่องและเนื้อหาจากเรื่องเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) เป็นหลัก

จากการศึกษาแสดงที่นำเสนอประกอบเพลงในบทเพลงชุดเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) พบว่า การแสดงในบทเพลงชุดเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) มีการนำเสนอเรื่องราวที่ต่อเนื่องกัน ดังนั้นจึงสามารถช่วยให้ผู้ชมบทเพลงชุดเรื่องสังข์ศิลป์ชัย (สงขสิลุปี่ชัย) สามารถเข้าใจเรื่องราวตามการแสดงในแต่ละเพลงได้ อาจเป็นไปได้ว่า เรื่องสังข์ศิลป์ชัย เป็นศาสตราแลบที่ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากนัก เมื่อมีการนำมาดัดแปลงเป็นเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) จึงต้องมีการแสดงเรื่องราวของศาสตราแลบเรื่องนี้ไปควบคู่กับเพลงต่าง ๆ ในเรื่องด้วย

นอกจากเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) ชุดเสนาหาคุมเดียวและเรื่องสังข์ศิลป์ชัยที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) ที่มีความสัมพันธ์กับศาสตราแลบเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น เพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) เรื่องสรรพสิทธิ (สพวุสิทธิ) ซึ่งเป็นเพลงวีซีดีคาราโอเกะ (KARAOKE) ของบริษัทอังกอร์วัต (อังกอร์วัต) โดยนำเค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องสรรพสิทธิ (สพวุสิทธิ) ผลงานการประพันธ์ของ หมื่นภักดีอักษร (ตือน) เรียบเรียงเพลงใหม่โดยปิจ พัฒนราช (เพชร พัฒนราช) ไพ ช่อมอ (ไหว สีมอ) ชุม ชาเรือน (สุม สาเรือน) เป็นต้น

สรุป

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า ศาสดราแลบงมีความสัมพันธ์กับสื่อร่วมสมัยของกัมพูชาหลายประเภท ได้แก่ หนังสือนิทาน – การ์ตูนเขมร นอกจากนี้มีการนำศาสดราแลบงหลายเรื่องมาแสดงเป็นภาพยนตร์ทั้งภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์และภาพยนตร์ที่ทำจำหน่ายในรูปแบบของวีซีดี (VCD) หรือดีวีดี (DVD) รวมทั้งยังมีการประพันธ์เพลงสมัยใหม่ขึ้น โดยได้รับแรงบันดาลใจจากศาสดราแลบงหลายเรื่อง

นอกจากสื่อร่วมสมัยดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังพบว่า มีการนำศาสดราแลบงหลายเรื่องไปผลิตเป็นวีซีดีคาราโอเกะ เนื้อหาของเพลงในวีซีดีคาราโอเกะเหล่านี้สามารถจำแนกออกเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเป็นการดำเนินเรื่อง เพลงที่มีเนื้อหาเป็นบทเจรจา เพลงที่เป็นการเกี่ยวพาราสี เพลงที่เป็นการคร่ำครวญ และเพลงที่มีเนื้อหาเป็นการชมความงามของธรรมชาติ เพลงวีซีดีคาราโอเกะซึ่งมีที่มาจากศาสดราแลบงเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับศาสดราแลบงในลักษณะของการนำเรื่องราวมาจากศาสดราแลบงแล้วนำมาประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่โดยอาศัยเค้าโครงเรื่องและเนื้อหาจากศาสดราแลบง